

## Research Paper

# Mediating Role of Communication Patterns in Relationship Between Self-differentiation and Sexual Satisfaction



Hossein Mam Salehi<sup>1</sup> , \*Omid Moradi<sup>1</sup> , Mokhtar Arefi<sup>2</sup>, Yahya Yar-Ahmadi<sup>1</sup>

1. Department of Psychology, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.  
2. Department of Psychology, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran.



**Citation** Mam Salehi H, Moradi O, Arefi M, Yar-Ahmadi Y. [Mediating Role of Communication Patterns in Relationship Between Self-differentiation and Sexual Satisfaction (Persian)]. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2020; 26(2):154-169. <http://dx.doi.org/10.32598/ijpcp.26.2.3099.1>

**doi** <http://dx.doi.org/10.32598/ijpcp.26.2.3099.1>



Received: 28 May 2019  
Accepted: 28 Jan 2020  
Available Online: 01 Jul 2020

### Key words:

Communication Patterns, Self-differentiation, Sexual satisfaction

## ABSTRACT

**Objectives** The couples' marital satisfaction depends on their Communication Patterns. The present study aimed to investigate the mediating role of Communication Patterns in the relationship between self-differentiation and sexual satisfaction of couples.

**Methods** This study is descriptive correlational research. The statistical population of the study was all couples residing in Bukan City in 2019. A total of 500 couples was selected by the multistage cluster sampling method and the differentiation questionnaires, Communication Patterns, and Larsson sexual satisfaction questionnaire were performed on them. Data were analyzed using the Pearson correlation coefficient and stepwise regression and the Sobel test was performed by using SPSS V. 22 and PLS software.

**Results** According to the results, the survey of the mediating role of Communication Patterns in the relationship between self-differentiation and sexual satisfaction, the Sobel test statistic value was 18.663 ( $P \leq 0/01$ ). Therefore, it can be concluded that the communication variables have a positive and significant mediating effect on their differentiation on sexual satisfaction. On the other hand, the effect of their differentiation on sexual satisfaction is both independent and positive and significant with the mediating variable of Communication Patterns.

**Conclusion** Considering the results, it can be concluded that couples' therapists can emphasize improving couples 'Communication Patterns' to achieve sexual satisfaction and use this approach to prevent divorcing couples from breaking up in their marriage.

## Extended Abstract

### 1. Introduction

Sexual desire is a form of expression of love and imitation of divine creation [1]. In the shadow of satisfying sexual desire, in addition to physical need, the person is morally and intellectually as well as psychologically relaxed. This instinct is the immeasurable

impact of marital life and solidarity. It plays a constructive and important role in the path to the psychological balance of the couples [2].

One of the interpersonal factors affecting sexual relations and marital satisfaction is the nature of couples' Communication Patterns [3]. In fact, couples' communication skills play a significant role in all aspects of their everyday life, and this has a special role in the conflict and failure in a couple's marriage [5]. Other well-known

### \* Corresponding Author:

Omid Moradi, PhD.

Address: Department of Psychology, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

Tel: +98 (918) 8721606

E-mail: moradioma@gmail.com

factors affecting the quality of sexual relations and sexual satisfaction of individuals are their differentiation, and the result is a balance between maintaining independence and maintaining relationships with significant people of life [6].

The distinction is an important aspect of psychological health, which results in the primary relationships of individuals in the family to its higher and lower levels [8]. Therefore, sexual relations between spouses are a bilateral process, and any disruption can be the basis for the problems and shake up the family center. In this regard, the most important cause of the collapse of the family is divorce, which affects the individual and the family greatly [10].

## 2. Methods

The research method is descriptive correlational. The statistical population of the study consisted of all couples residing in Bukan City in the year 2019. Among them, 500 couples were selected by multistage cluster sampling method. Every person filled the questionnaires individually by coding to maintain the confidentiality of the respondents.

The research tools included: 1. Sexual Satisfaction Questionnaire; 2. The Self-differentiation Questionnaire, 3. Communication Patterns Scale.

The Larsson Sexual Satisfaction Scale (1998), with 25 questions and 4 components, has a maximum score of 125. The validity and reliability of this questionnaire were measured in the research by Bahrami et al. [13]. Cronbach's alpha coefficient was more than 0.87 [1].

A distinction questionnaire (Scourner and Friedlander) consisted of a 45-item tool. The maximum score of the questionnaire is 270. In the research, the content and form of the questionnaire have been evaluated by the hypothetical content and form [1]. The calculated Cronbach's alpha coefficient in the quasi-research questionnaire was estimated to be above 0.87 [1].

The Communication Patterns Scale consists of 35 questions, with a maximum score of 315. In Iran Samadzadeh et al. (2013) validated and demonstrated the above questionnaire. The Relationship Patterns Questionnaire (CPQ) has validity (Cronbach's alpha of 0.76) and is significant at the alpha level of 0.01. Also, the convergent validity of the questionnaire was from 0.30 to 0.95, indicating that the validity and reliability of the questionnaire not only is consistent with the results of other countries but also enables it to be used in research areas.

## 3. Results

The results in Table 1 show that in the first step the multiple correlation coefficient is 0.307 and the coefficient of determination is 0.094 which is significant at the level of 0.01. That is, the regression model in the first step has good predictive power. In the second step, multivariate correlation coefficients increased to 0.347 and the coefficient of determination increased to 0.120, which was significant at the 0.01 level. This indicates that the second step regression model also has good predictive power, and shows the results of stepwise regression analysis.

In Table 2, at the first step, self-differentiation was significant, and the non-standard regression coefficient was 0.199, which was significant at the 0.01 level. In the second step, with the inclusion of the Communication Patterns components and the constructive/reciprocal pattern component being significant, their non-standardized coefficient of differentiation increased to 0.193, which was significant at the level of 0.01.

Table 3 shows that in examining the mediating role of Communication Patterns in the relationship between self-differentiation and sexual satisfaction, the significance of the Sobel test statistic was 18.663 ( $P \leq 0.01$ ). Therefore, it can be concluded that communication variables have a positive and significant mediating effect on their differentiation on sexual satisfaction. On the other hand, the effect of self-differentiation on sexuality is independent and with positive and significant mediating variables.

**Table 1.** Step by step regression of sexual satisfaction in terms of their differentiation and Communication Patterns

Step	R	R <sup>2</sup>	R <sup>2</sup> Justified	Estimated Deviation	F	You Mean
1	0.307	0.094	0.092.0	014.11	561.43	0.001
2	0.347	0.120	0.112	891.10	14.265	0.001

**Table 2.** Standardized and non-standardized regression coefficients of variables in step-by-step regression analysis

Model	Source	Coefficient	Deviation	Coefficient	T	You Mean
		Not Standardized	Criterion	Standardized		
1	Constant	42.661	4.688	---	9.100	0.001
	Self-differentiation	0.199	0.030	0.307	6.600	0.001
2	Constant	46.196	5.446	---	8.483	0.001
	Self-differentiation	0.193	0.030	0.298	6.421	0.001
	Constructive/ mutual pattern	0.255	0.083	0.159	3.084	0.002
	Exit/Exit pattern	0.138	0.063	0.107	2.173	0.030
	Avoidance/ reciprocity pattern	0.040	0.119	0.018	0.338	0.735

Sig: 0.001; f:437.9; R<sup>2</sup>: 0.083; R:0.288.

**Table 3.** Sobel test results on the mediating role of communication patterns

A	B	SEA	SEB	Sobel Statistics	Meaningful
0.911	0.52	0.003	0.038	18.663	0.001

## 4. Discussion

The results of this study have shown that Communication Patterns can play a positive and meaningful mediating role in the effect of self-differentiation on sexual satisfaction. Slowly and severely affected by the dynamics and interactions between family members, it has a profound impact on one's future life. The greater the miscarriage with the family of origin, the greater the likelihood of anxiety, incompatibility, and conflict between couples in all aspects of their marital life, including performance and sexual satisfaction [23]. Self-differentiation is largely related to the type of Communication Patterns of the individual with the main family members, which are based on the encoding and decoding of messages that are transmitted between family members and are used in how data is used in future individual interactions. Takes place [23]. These couples' Communication Patterns can be effective and effective in all areas of their lives, especially in terms of sexual and marital satisfaction [25]. Hence, it seems that on the one hand, their differentiation in each of the couples and on the other hand, couples use ineffective Communication Patterns in their relationships to make sure couples understand each other properly in most marriages. In particular, it reduces the function and satisfac-

tion of sexual needs and subsequently leads to frustration and marital strife, resulting in separation and divorce and the failure of their marriage. Thus, it can be concluded that Communication Patterns as a mediating variable in the relationship between self-differentiation and sexual satisfaction can have an effective, meaningful, and indirect effect.

## Ethical Considerations

### Compliance with ethical guidelines

All ethical principles were observed in this study (Ethical approval code: IR.MUK.REC.1398.066). Participants were free to leave the study at any time and were assured of the confidentiality of their information

### Funding

This article is from the PhD. thesis of the first author in the Department of Psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Sanandaj Branch.

### Authors contributions

Conceptualization, methodology, data analysis, research: All Authors; Drafting: Hossein Mam Salehi; Editing and Finalizing text: Hossein Mam Salehi, Omid Moradi; Project monitoring and management: Omid Moradi.

### Conflicts of interest

There was no conflict of interest.



This Page Intentionally Left Blank

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی

## نقش واسطه‌ای الگوهای ارتباطی در رابطه بین تمایز یافتگی خود و رضایت جنسی زوجین

حسین مام صالحی<sup>۱</sup>، امید مرادی<sup>۱</sup>، مختار عارفی<sup>۲</sup>، یحیی یاراحمدی<sup>۱</sup>

۱. گروه روانشناسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.  
 ۲. گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

## چکیده

تاریخ دریافت: ۰۷ خرداد ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۰۸ بهمن ۱۳۹۸

تاریخ انتشار: ۱۷ تیر ۱۳۹۹

**اهداف:** رضایت فردی زوجین در بیشتر حوزه‌های زناشویی متأثر از الگوهای ارتباطی آن‌هاست. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای الگوهای ارتباطی در رابطه بین تمایز یافتگی خود و رضایت جنسی زوجین انجام گرفت.

**مواد و روش‌ها:** پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش کلیه زوجین ساکن شهرستان بوکان در سال ۱۳۹۸ بودند. پانصد نفر از زوجین به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند و پرسش‌نامه‌های تمایز یافتگی خود، الگوهای ارتباطی و رضایت جنسی لارسون، روی آن‌ها اجرا شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام‌به‌گام و آزمون سوبل به کمک نرم‌افزارهای SPSS (نسخه ۲۲) و PLS انجام گرفت.

**یافته‌ها:** یافته‌های پژوهش نشان داد در بررسی معناداری نقش واسطه‌ای الگوهای ارتباطی در رابطه بین تمایز یافتگی خود و رضایت جنسی مقدار آماره سوبل تست برابر با ۱۸۶۶۳ است ( $P \leq 0/01$ ). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که متغیر الگوهای ارتباطی در تأثیر بین تمایز یافتگی خود بر رضایت جنسی، نقش میانجی مثبت و معنی‌داری دارد. از سوی دیگر نیز تأثیر تمایز یافتگی خود بر رضایت جنسی هم به صورت مستقل و هم با حضور متغیر میانجی الگوهای ارتباطی مثبت و معنادار است.

**نتیجه‌گیری:** بر اساس یافته‌ها می‌توان گفت زوج‌درمانگران می‌توانند برای بهبود تعارضات جنسی زوجین در مداخلات خود، بر بهبود الگوهای ارتباطی زوجین تأکید کنند و از این رویکرد جهت پیشگیری از جدایی و طلاق زوجین و شکست آن‌ها در ازدواجشان استفاده کنند.

## کلیدواژه‌ها:

الگوهای ارتباطی،  
 تمایز یافتگی خود، رضایت  
 جنسی زوجین

## مقدمه

غریزه تأثیرانکارناپذیری در زندگی زناشویی و انسجام و پایداری آن و نقش سازنده و پراهمیت و بنیادینی در مسیر سلامت و تعادل روانی زوجین ایفا می‌کند [۴]. همچنین یکی از عوامل بین فردی مؤثر و کارآمد در رابطه و رضایت جنسی و زناشویی<sup>۲</sup>، نوع و ماهیت الگوهای ارتباطی زوجین است که برای ثبات بخشیدن به زندگی زناشویی زوجین و صمیمیت بین آن‌ها و به‌ویژه افزایش رابطه و رضایت جنسی ضروری به نظر می‌رسد [۵].

الگوهای ارتباطی<sup>۳</sup> یکسری کانال‌های ارتباطی خاص است که از طریق آن زن و شوهر با هم تعامل دارند و مجموعه این الگوها شبکه ارتباطی خانواده را تشکیل می‌دهند. به عبارتی، انسان‌ها در رابطه‌ها متولد می‌شوند، بعد زندگی می‌کنند و سپس می‌میرند و از این رو ارتباط و تعامل با دیگران از اساسی‌ترین نیازها به شمار

میل جنسی<sup>۱</sup> حالتی از بیان عشق و تقلیدی از عمل آفرینش الهی است [۱]. عشق و ولایت در روابط جنسی یک واسطه برای رسیدن به وحدت و وسیله‌ای برای کسب فضیلت و راهی برای تجدید آفرینش است. ازدواج رابطه‌ای انسانی، پیچیده، ظریف و پویاست که از ویژگی‌های خاصی برخوردار است. باید اذعان داشت که زن و مرد در صورتی که به بینش کامل از ازدواج برسند، می‌توانند با رابطه جنسی به بهترین آرامش جسمی و روانی دست یابند [۲]. از طرفی لذت جنسی آدمیان پیشتر محصول ذهن است تا جسم و عوامل روان‌شناختی معمولاً سهم مهمی در فعالیت جنسی دارند و قادرند موجب بروز یا جلوگیری از این فعالیت شوند [۳]. در سایه ارضای میل جنسی علاوه بر نیاز جسمانی، فرد از لحاظ اخلاقی، فکری و روانی نیز به آرامش می‌رسد این

2. Sexual and marital satisfaction

3. Communication patterns

1. Sexual desire

\* نویسنده مسئول:

دکتر امید مرادی

نشانی: سنندج، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، گروه روانشناسی.

تلفن: ۰۶ ۸۷۲۱۶۰۶ (۹۱۸) ۹۸+

پست الکترونیکی: moradioma@gmail.com

بین فردی، هم‌آمیختگی با دیگران اشاره به از دست دادن استقلال خود و انحلال و هم‌آمیختگی در طی روابط صمیمانه با دیگران، به‌خصوص افراد مهم زندگی دارد [۱۱].

درواقع ضرورت مهمی که انجام این مطالعه را با عنوان بررسی نقش الگوهای ارتباطی به عنوان متغیر میانجی در رابطه بین تمایز یافتگی خود و رضایت جنسی در زوجین بیشتر توجیه‌پذیر کرد، آمار رو به افزون عدم رضایت و صمیمیت جنسی در زوجین بود که منجر به طلاق جنسی و در نتیجه کم شدن متوسط مدت زمان ازدواج زوجها و یا زندگی اجباری و تحمیلی آنها در کنار هم می‌شود [۱۲]. بنابراین به‌جرت می‌توان رابطه و رضایت جنسی زوجین را یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار دوام و بقای ازدواجها قلمداد کرد و از سوی دیگر نیز بهبود و ارتقای آن در روابط بین زوجین می‌تواند به کاهش مشکلات و تعارضات جنسی و بالتبع پایین آمدن آمار بالای پدیده خانمان‌سوز طلاق منجر شود که بر اساس آمارهای رسمی، نتایج پژوهش‌ها از جمله مطالعه بابکی و همکاران نشان می‌دهند ۵۰ درصد علت طلاق‌ها مشکلات جنسی است [۱۲]. اما بر اساس فراتحلیل‌ها در این زمینه بالای ۷۸ درصد علت طلاق‌ها به مسائل جنسی مربوط می‌شود که در این راستا نیز می‌توان علاوه بر مطالعه بابکی همکاران به مطالعات سعیدی و شکوری، همچنین پژوهش پینتو و نوبل اشاره کرد [۱، ۱۲].

بنابراین، با توجه به اینکه سطح عملکرد و رضایت جنسی مابین زوجین شکل‌دهنده بخشی از تصورات و ادراکات مثبت و منفی آنها از یکدیگر و نیز یکی از عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی زوجین است، در واقع، ادراکات و رضایت جنسی هریک از زوجین رابطه قوی و مثبتی با رفتارهایی دارد که نگهدارنده و تداوم‌بخش ازدواج آنهاست؛ بنابراین اهمیت این پژوهش بیش از پیش احساس می‌شود.

بدیهی است یافته‌های این پژوهش می‌تواند، در درک اینکه عملکرد و رضایت جنسی و عوامل مؤثر بر آن به جهت تأثیری که بر حفظ و تداوم ازدواج زوجین دارد، اثربخش باشد؛ به‌ویژه برای درمانگران در حوزه زوج و خانواده استفاده از این رویکرد برای درمان تعارضات جنسی زوجین جهت پیشگیری از طلاق مهم است. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای الگوهای ارتباطی در رابطه بین تمایز یافتگی خود و رضایت جنسی زوجین انجام گرفت.

## روش

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش کلیه زوجین ساکن شهرستان بوکان در سال ۱۳۹۸ بودند. بر اساس جدیدترین اطلاعات مرکز آمار ایران (۱۳۹۵) جمعیت شهری بوکان ۱۹۷ هزار نفر بود که بر

می‌رود و انسان به وسیله این ارتباطها نیازهایش از هر نوعی که باشد را برطرف می‌کند و رشد و تکامل می‌یابد؛ در نتیجه می‌توان گفت سعادت و خوشبختی انسان تا حد زیادی به ماهیت و چگونگی الگوهای ارتباطی او چه با همسر و اعضای خانواده‌اش و چه با دیگران در جامعه مرتبط است [۶]. بدین مفهوم که مهارت‌های ارتباطی زوجین در تمامی ابعاد زندگی مشترک آنها تأثیر شگرفی دارد و رضایت فردی هریک از زوجین در جنبه‌های دیگر زندگی‌شان متأثر از مهارت‌های او در برقراری ارتباط بوده و این خود در تعارضات جنسی و شکست زوجین در ازدواجشان نقش ویژه‌ای دارد؛ یعنی الگوی ارتباطی نامؤثر، به یقین درک و فهم صحیح زوجین از یکدیگر را کاهش داده و باعث می‌شود همسران در ارضای نیازهای خود و یکدیگر ناتوان شده و در نتیجه به افرادی ناسازگار، ناموفق، مایوس و بیمار بدل شوند [۷].

از دیگر مؤلفه‌های مؤثر بر رابطه و رضایت جنسی افراد، تمایز یافتگی خود<sup>۴</sup> است که یکی از مفاهیم کلیدی نظریه نظام‌های خانواده درمانی بوئن است و عبارت از توانایی فرد در تعریف خود است با پاسخ به چنین پرسش‌هایی: من کیستم، چه می‌خواهم؛ به چه می‌اندیشم، هدف‌های من در زندگی چیست و آماده انجام چه کاری هستم؟ مجموعه پاسخ به این پرسش‌ها، هر فرد را با دیگر افراد متمایز می‌کند [۸]. بوئن به عنوان درجه‌ای که در آن فرد قادر است بین کارکرد عقلانی - هیجانی<sup>۵</sup>، صمیمیت و خودمختاری<sup>۶</sup> در روابط خویش تعادل برقرار کند، تعریف می‌کند که سطح تمایز یافتگی خود می‌تواند در تمام روابط بین زوجین به‌ویژه رابطه و رضایت جنسی آنها مهم و تأثیرگذار باشد [۹].

مفهوم تمایز یافتگی خود در نظریه نظام‌ها تحت عنوان هم‌آمیختگی - تمایز یافتگی<sup>۷</sup> تعریف شده که هر دو اصطلاح مؤید این مطلب است که بلوغ و تحقق فرد، نیازمند آن است که او از وابستگی‌های عاطفی حل نشده خانواده اصلی خود رهایی یابد [۱۰]. میز معتقد است تمایز یافتگی، خود یک ویژگی شخصیتی است که در سطوح مختلف درون‌روانی و برون‌روانی نمایان می‌شود. از نظر او تمایز یافتگی در سطح درون‌روانی به عنوان فرآیندی است که در درون فرد رخ می‌دهد و شامل مؤلفه‌های جایگاه من و واکنش‌پذیری عاطفی است و تمایز یافتگی در سطح برون‌روانی نیز به عنوان فرآیندی است که در روابط بین افراد به وقوع می‌پیوندد و شامل مؤلفه‌های هم‌آمیختگی و گسلس عاطفی است. در دیدگاه وی مؤلفه جایگاه من به معنای داشتن حس روشنی از خود و استقلال در افکار و باورهاست و واکنش‌پذیری عاطفی به غلبه بر احساس‌های فرد بر عقل و منطقی و پاسخگویی بر پایه هیجان‌ها اشاره دارد. اما در سطح

4. Self - distinction.

5. Rational - Emotional

6. Intimacy and autonomy

7. Intertwining - Differentiation

شد و اصل محرمانه بودن پاسخ‌های آزمودنی‌ها رعایت شد. مشارکت‌کنندگان با آگاهی کامل در مطالعه شرکت کردند. آن‌ها در صورت تمایل می‌توانستند با وارد کردن ایمیل خود در قسمت جمعیت‌شناختی از نتایج داده‌های خود و همچنین نتایج کلی پژوهش اطلاع یابند. ابزارهای پژوهش شامل پرسش‌نامه رضایت جنسی، پرسش‌نامه تمایز یافتگی خود و مقیاس الگوهای ارتباطی بودند.

در این تحقیق به منظور برآورد میزان رضایت جنسی زوجین در عملکرد و رابطه جنسی خود، از مقیاس رضایت جنسی لارسون<sup>۸</sup> (۱۹۹۸) که دارای ۲۵ سؤال است و چهار مؤلفه تمایل به برقراری روابط جنسی، نگرش جنسی<sup>۹</sup>، کیفیت زندگی جنسی<sup>۱۰</sup> و سازگاری جنسی زوجین را می‌سنجد، استفاده شد. این پرسش‌نامه بر اساس طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرتی (۱ تا ۵) در نظر گرفته می‌شود و با سؤالاتی مانند من احساس می‌کنم که همسر من از روابط جنسی من لذت می‌برد، به سنجش رضایت جنسی می‌پردازد. حداقل نمره این پرسش‌نامه برای هر فرد ۲۵ و حداکثر آن ۱۲۵ و حد متوسط آن نیز ۶۲/۵ است. روایی و پایایی این پرسش‌نامه در پژوهش بهرامی و همکاران سنجیده شده است [۱۳]. ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه در پژوهش بهرامی و همکاران بالای ۰/۸۷ برآورد شده است [۱۳].

همچنین در پژوهش حاضر به منظور سنجش سطح تمایز یافتگی خود در زوجین، یعنی ارتباط‌های مهم زندگی و روابط جاری آن‌ها با اعضای خانواده اصلی خود، از پرسش‌نامه تمایز یافتگی خود (اسکورن<sup>۱۱</sup> و فریدلندر) که یک ابزار ۴۵ سؤالی است و دارای چهار خرده‌مقیاس واکنش‌پذیری عاطفی، جایگاه من، گریز عاطفی و هم‌آمیختگی با دیگران است، استفاده شد. این پرسش‌نامه با مقیاس لیکرتی در یک طیف شش‌گزینه‌ای از ۱ (ابتدا در مورد من صحیح نیست) تا ۶ (کاملاً در مورد من صحیح است) درجه‌بندی شده است. حداکثر نمره پرسش‌نامه ۲۷۰ است. سؤال‌های ۴، ۷، ۱۱، ۱۵، ۱۹، ۲۳، ۲۷، ۳۱، ۳۷، ۴۱ و ۴۳ به صورت مثبت و سایر سؤال‌ها به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. نمره کمتر در این پرسش‌نامه نشان‌دهنده سطوح پایین‌تر تمایز یافتگی است. در پژوهشی توسط خطیبی انجام شده است روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسش‌نامه مناسب ارزیابی شده است [۱۴]. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه‌شده در پژوهش خطیبی برای این پرسش‌نامه بالای ۰/۷ برآورد شد [۱۴]. ضریب آلفای گزارش‌شده توسط اسکورن و فریدلندر برای پرسش‌نامه تمایز یافتگی خود ۰/۸۸ است [۱۵]. همین ضریب آلفا در پژوهش

اساس این آمار، تعداد خانوارهای معمولی ساکن شهر بوکان ۷۴۲۵۰ خانوار بود. با توجه به دقیق نبودن آمار جامعه، تعداد زیاد متغیرهای پژوهش و عدم دسترسی عملی به کلیه اعضای جامعه و نیز با توجه به نظر متخصصین و پژوهشگران در این زمینه و در نظر گرفتن پژوهش‌های مشابه، به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، پانصد نفر از زوجین به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند که با توجه به موقعیت جغرافیایی و بافت فرهنگی و اجتماعی ساکنین شهرستان مربوطه، کل شهر به پنج منطقه و هر منطقه به عنوان یک خوشه در نظر گرفته شد و از میان هر خوشه پنجاه زوج (صد نفر) از بین محلات مختلف هر منطقه به روش داوطلبانه انتخاب شدند.

در این تحقیق نحوه دسترسی به افراد هم به صورت حضوری و هم به صورت تلفنی بوده است. همچنین از فضای مجازی نیز استفاده شده است. به همین منظور گروهی نیز به نام آزمودنی‌های پژوهش مربوطه در فضای مجازی تشکیل شد و برای دسترسی به اعضا و دعوت آن‌ها به جلسات و ارائه هر نوع اطلاعات مقتضی در این راستا از آن استفاده می‌شد.

ملاک‌های ورود در این پژوهش عبارت بودند از: داشتن حداقل یک سال زندگی مشترک زوجین و حداکثر ۳۵ سال، عدم بارداری، یائسگی و شیردهی زنان، عدم سوءمصرف به الکل، مواد دارو (با توجه به مصاحبه بالینی و تشخیصی که به این منظور با زوجین مربوطه مصاحبه انجام گرفت و همچنین خودگزارشی آن‌ها)، نداشتن بیماری‌های جسمی و روانی مزمن (با توجه به عدم سابقه بستری در بیمارستان و نداشتن هیچ‌گونه پرونده پزشکی به دلیل بیماری‌های جسمی و روانی مزمن بر مبنای مصاحبه تشخیصی که با زوجین به این منظور انجام گرفت و همچنین خودگزارشی آن‌ها)، داشتن سواد کافی (حداقل در سطح متوسطه) جهت درک سؤالات و پاسخ به آن‌ها و همکاری داوطلبانه با پژوهشگر در راستای اهداف علمی پژوهش موردنظر. شرکت‌کنندگان اجازه داشتند هر زمان به هر دلیلی که مایل بودند، بدون هیچ‌گونه محدودیتی از پژوهش خارج شوند.

پس از کسب رضایت آگاهانه از آزمودنی‌ها و توضیحات مقتضی در این راستا (مبنی بر ارزش و اهمیت این مطالعه) و هماهنگی‌های لازم با آن‌ها، زوجین جهت شرکت در آزمون در یک زمان از پیش تعیین‌شده (در یک روز تعطیل) به یک سالن فرهنگی هنری در سطح شهر که قبلاً به این منظور تدارک دیده شده بود دعوت شدند. ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات که در داخل پاکت قرار گرفته بودند بعد از توضیحات و راهنمایی‌های لازم توسط آزمونگران مربوطه به زبانی ساده و قابل فهم و یکسان برای همه آزمودنی‌ها، در اختیار زوجین قرار داده شد تا هر یک از زوجین به صورت انفرادی آن‌ها را تکمیل کنند. جهت همکاری حداکثری آزمودنی‌ها و به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی در اجرای مطالعه، تکمیل پرسش‌نامه‌ها بی‌نام و با کدگذاری انجام

8. Larson Sexual Satisfaction Questionnaire

9. Sexual attitude

10. Quality of sexual life

11. Scrorne and Friedlander



پلج - پویکو<sup>۱۲</sup> که در سال ۲۰۰۴ انجام گرفت ۰/۸۶ است (نقل از خطیبی، ۱۳۹۴) [۱۴].

گستره‌های پژوهشی و شناسایی نوع مهارت‌های ارتباطی افراد متأهل را در محیط‌های مشاوره‌ای فراهم می‌کند [۱۷].

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در کنار بررسی و توصیف آماری داده‌ها با استفاده از شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی (میانگین و انحراف معیار)، بررسی همبستگی بین متغیرها و میزان تأثیر هر یک از متغیرها، از همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده شده است. در ادامه برای بررسی مدل علی روابط متغیرها تحقیق، از قابلیت مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار PLS استفاده شده است.

### یافته‌ها

در پژوهش حاضر از پانصد نفر (افراد نمونه)، ۲۵۰ نفر (۵۰ درصد) زن و ۲۵۰ نفر (۵۰ درصد) مرد بودند. همچنین نتایج بررسی اطلاعات جمعیت‌شناختی افراد نمونه نشان داد ۲۴۶ نفر (۴۹/۲ درصد) از زوجین دارای سابقه ازدواج زیر ده سال، ۱۱۴ نفر (۲۲/۸ درصد) دارای سابقه ازدواج ده تا نوزده سال، ۶۶ نفر (۱۳/۲ درصد) دارای سابقه ازدواج ۲۰ تا ۲۹ سال و ۷۴ نفر (۱۴/۸ درصد) دارای سابقه ازدواج بالای ۲۹ سال بودند. میانگین مدت ازدواج در شرکت‌کنندگان هفده سال بود. همچنین ۵۳ درصد بدون فرزند، ۲۲/۵ درصد از شرکت‌کنندگان دارای یک فرزند، ۲۳/۲ درصد دارای دو فرزند و ۲۵/۶ درصد دارای سه فرزند بودند. در رابطه با متغیرهای مورد مطالعه، میانگین نمرات آزمودنی‌ها در متغیر رضایت جنسی ۷۳/۴۰، تمایز یافتگی خود ۱۵۴/۷۳، الگوی سازنده / متقابل ۲۶/۳۴، الگوی توقع / کناره‌گیری ۲۵/۷۵ و الگوی اجتناب / متقابل ۱۳/۳۴ بود. بین متغیر تمایز یافتگی خود با متغیرهای رضایت جنسی و الگوی سازنده / متقابل، الگوی توقع / کناره‌گیری و الگوی اجتناب / متقابل رابطه مستقیم و معنادار دیده شد ( $P \leq 0/01$ ).

برای بررسی روابط بین متغیرهای تحقیق با توجه به مقیاس فاصله‌ای متغیرها، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که در جدول شماره ۱ این همبستگی‌ها مشاهده می‌شود.

چنان‌که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود، همبستگی بین تمایز یافتگی خود با رضایت جنسی مثبت و معنی دار است ( $r=0/307$  و  $\text{sig}=0/001$ ) که نشان می‌دهد با افزایش نمره تمایز یافتگی خود، نمره رضایت جنسی نیز افزایش می‌یابد. از طرفی از بین مؤلفه‌های الگوهای ارتباطی نیز، الگوی سازنده / متقابل رابطه مثبت و معنی داری با رضایت جنسی ( $r=0/156$  و  $\text{sig}=0/001$ ) دارد که نشان می‌دهد با افزایش نمره الگوی سازنده / متقابل، رضایت جنسی نیز افزایش می‌یابد. برای بررسی بیشتر و امکان پیش‌بینی رضایت جنسی بر اساس تغییرات متغیرهای پیش‌بین، از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شد.

در این مطالعه از پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی زوجین (CPQ) که توسط کریستنسن و سولاوای در سال ۱۹۸۴ طراحی و تدوین شده است به منظور برآورد نوع الگوهای ارتباط زناشویی زوجین با همدیگر استفاده شد که از ۳۵ سؤال تشکیل شده است و رفتارهای زوجین را در طی سه مرحله تعارض زناشویی برآورد می‌کند: الف) هنگامی که مشکلی در رابطه زوجین به وجود می‌آید؛ ب) در طول بحث راجع به مشکل ارتباطی؛ ج) بعد از بحث راجع به مشکل ارتباطی. بدین‌گونه که زوجین هر رفتار را روی یک مقیاس ۹ درجه‌ای لیکرت که از ۱ (اصلاً امکان ندارد) تا ۹ (خیلی امکان دارد) تنظیم شده، درجه‌بندی می‌کنند؛ بنابراین حداقل نمره این پرسش‌نامه برای هر فرد ۳۵ و حداکثر آن ۳۱۵ و حد متوسط آن نیز ۱۶۵ است.

کریستنسن و هیوی و هیوی و همکاران پایایی این پرسش‌نامه را برآورد کردند. آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های CPQ از ۰/۵۰ تا ۰/۷۸ گزارش شده است [۱۶]. بودنمن و همکاران نیز پایایی خرده‌مقیاس‌های این پرسش‌نامه را روی آزمودنی‌های آلمانی و سوئسی به‌دست آورده‌اند که آلفای کرونباخ به‌دست‌آمده در پژوهش این محققان روی خرده‌مقیاس‌های این پرسش‌نامه از ۰/۴۴ تا ۰/۸۵ و برای مقیاس ارتباط سازنده / متقابل بین ۰/۷۴ تا ۰/۷۸ گزارش شده است. آن‌ها نتایج را با نمونه آمریکایی (کریستنسن و هیوی، ۱۹۹۰) مقایسه کردند که رضایت‌بخش بود [۱۶]. در ایران صمدزاده و همکاران پرسش‌نامه فوق را هنجاریابی کرده و به منظور برآورد روایی این پرسش‌نامه، همبستگی بین مقیاس‌های این پرسش‌نامه و پرسش‌نامه‌های پرخاشگری، رضایت زناشویی انریچ<sup>۱۳</sup>، عاطفه مثبت - منفی<sup>۱۴</sup>، سازگاری زناشویی، عزت نفس<sup>۱۵</sup> و رضایتمندی زناشویی<sup>۱۶</sup> زوجین را به دست آورده‌اند که به منظور بررسی ارتباط بین متغیرها، آزمون همبستگی پیرسون و به منظور بررسی همسانی درونی متغیرها، آلفای کرونباخ به کار گرفته شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی (CPQ) از اعتبار مناسبی (آلفای کرونباخ ۰/۷۶) برخوردار و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی دار است. همچنین، روایی همگرای پرسش‌نامه با مقیاس‌های ذکر شده از ۰/۳۰ تا ۰/۹۵ به دست آمد که نشانگر این است اعتبار و روایی پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی (CPQ) در نمونه‌ای از زنان و مردان متأهل ایرانی، علاوه بر اینکه با نتیجه دیگر کشورها هم‌خوانی دارد، امکان به‌کارگیری آن را در

12. Poleg - Poiko
13. ENRICH
14. Positive-Negative Affect
15. Self-esteem
16. Marital Satisfaction

جدول ۱. همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق

میانگین	۱	۲	۳	۴	۵
رضایت جنسی	۷۳/۴۰				
تمایز یافتگی خود	۱۵۴/۷۳	۰/۳۰۷**			
الگوی سازنده / متقابل	۲۶/۳۴	۰/۱۵۶**	۰/۱۱۷*		
الگوی توقع / کناره‌گیری	۲۵/۷۵	۰/۰۴۷	۰/۰۷۳	۰/۲۷۹**	۱
الگوی اجتناب / متقابل	۱۳/۳۴	۰/۰۴۵	۰/۱۰۵*	۰/۴۲۵**	۰/۳۳۵**

\* معنی‌داری در سطح  $P \leq 0/05$ ; \*\* معنی‌داری در سطح  $P \leq 0/01$ 

مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران

جدول ۲. رگرسیون گام‌به‌گام رضایت جنسی بر حسب تمایز یافتگی خود و الگوهای ارتباطی

گام	متغیرهای پیش‌بین	R	R <sup>۲</sup>	R <sup>۲</sup> تعدیل‌شده	انحراف معیار برآورد	F	معنی‌داری
۱	تمایز یافتگی خود	۰/۳۰۷	۰/۰۹۴	۰/۰۹۲	۱۱/۰۱۴	۴۳/۵۶۱	۰/۰۰۱
۲	تمایز یافتگی خود و الگوهای ارتباطی	۰/۳۴۷	۰/۱۲۰	۰/۱۱۲	۱۰/۸۹۱	۱۴/۲۶۵	۰/۰۰۱

مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران

جدول ۳. ضرایب رگرسیون استاندارد شده و غیراستاندارد متغیرها در تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام

مدل	منبع	ضریب استاندارد نشده	انحراف معیار	ضریب استاندارد شده	T	معنی‌داری
۱	مقدار ثابت	۴۲/۶۶۱	۴/۶۸۸	—	۹/۱۰۰	۰/۰۰۱
	تمایز یافتگی خود	۰/۱۹۹	۰/۰۳۰	۰/۳۰۷	۶/۶۰۰	۰/۰۰۱
۲	مقدار ثابت	۴۶/۱۹۶	۵/۴۴۶	—	۸/۴۸۳	۰/۰۰۱
	تمایز یافتگی خود	۰/۱۹۳	۰/۰۳۰	۰/۲۹۸	۶/۴۲۱	۰/۰۰۱
	الگوهای ارتباطی	۰/۲۸۶	۰/۰۵۴	۰/۴۰۱	۵/۰۱۱	۰/۰۰۱

مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران

R=۰/۲۹۳؛ R<sup>۲</sup>=۰/۰۸۵؛ f=۸/۲۰۱؛ Sig=۰/۰۰۱

نتایج محاسبات در جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که در گام اول مقدار همبستگی چندگانه برابر ۰/۳۰۷ و ضریب تعیین برابر ۰/۰۹۴ است که در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ معنی‌دار است. این مطلب نشان می‌دهد مدل رگرسیونی در گام اول دارای قدرت پیش‌بینی مناسبی است و با ورود اولین متغیر (تمایز یافتگی خود) ۹/۵ درصد از تغییرات رضایت جنسی قابل پیش‌بینی است.

در گام دوم و با اضافه شدن مؤلفه‌های الگوهای ارتباطی (الگوی سازنده / متقابل، الگوی توقع / کناره‌گیری و الگوی اجتناب / متقابل) مقدار همبستگی چندگانه برابر ۰/۳۴۷ و ضریب تعیین افزایش یافته و به ۰/۱۲۰ رسیده است که در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است. این مطلب نشان می‌دهد که مدل رگرسیونی در گام دوم نیز دارای قدرت پیش‌بینی مناسبی است و با ورود دومین متغیر (الگوهای ارتباطی) حدود ۱۲ درصد از تغییرات خودکارآمدی قابل پیش‌بینی است.

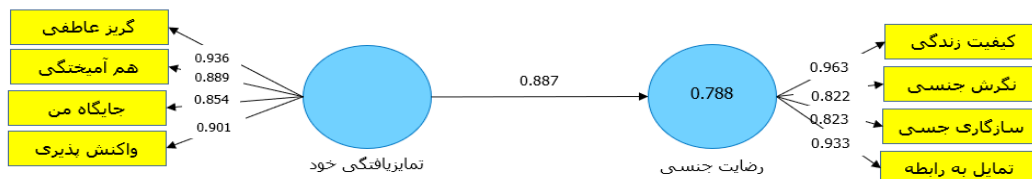
در گام سوم ضرایب رگرسیون استاندارد شده و غیراستاندارد متغیرها در تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام را نشان می‌دهد.

نتایج بررسی تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام در دو گام در جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که در گام اول تمایز یافتگی خود معنی‌دار بوده و ضریب رگرسیون غیراستاندارد ۰/۱۹۹ است که در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ معنی‌دار است. همچنین در گام دوم با ورود مؤلفه‌های الگوهای ارتباطی و معنی‌دار بودن مؤلفه الگوی سازنده / متقابل، ضریب غیراستاندارد تمایز یافتگی خود به ۰/۱۹۳ افزایش یافته که در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ معنی‌دار است. همچنین از بین الگوهای ارتباطی، ضریب الگوی سازنده / متقابل (t=۳/۰۸۴ و Sig=۰/۰۰۱) و الگوی توقع / کناره‌گیری (t=۲/۱۷۳ و Sig=۰/۰۳۰) معنی‌دار بود. به عبارت دیگری، الگوی سازنده / متقابل و الگوی توقع / کناره‌گیری تأثیر معنی‌داری داشته است. برای بررسی بیشتر، از قابلیت معادلات ساختاری در نرم‌افزار PLS استفاده شده است.

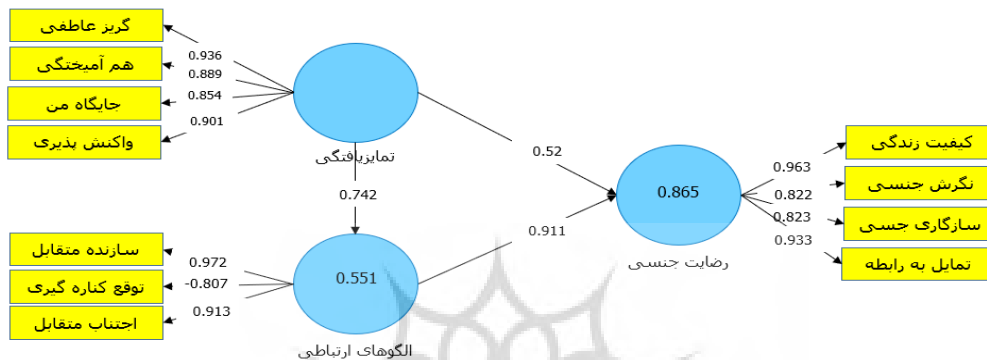
شاخص ضریب تعیین<sup>۱۷</sup>، نشان‌دهنده قدرت پیش‌بینی متغیر

17. R Square

جدول شماره ۳ ضرایب رگرسیون استاندارد شده و غیراستاندارد متغیرها در تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام را نشان می‌دهد.



تصویر ۱. ضریب تعیین رضایت جنسی بر حسب تمایز یافتگی خود



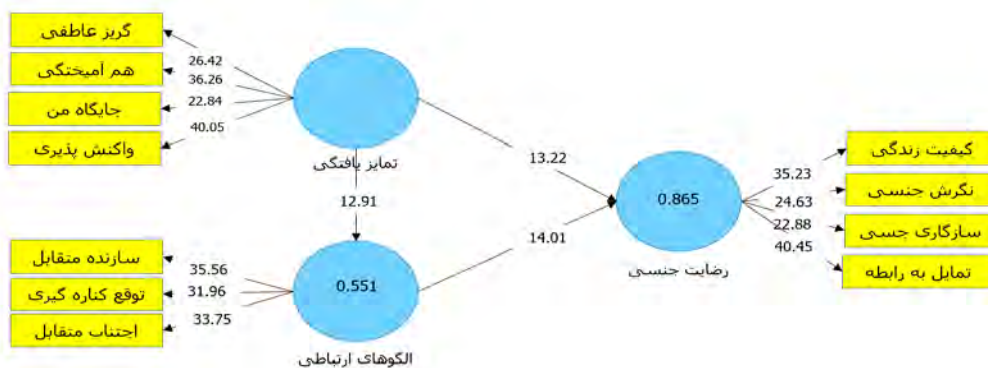
تصویر ۲. ضریب تعیین رضایت جنسی بر حسب تمایز یافتگی خود و واسطه‌گری الگوهای ارتباطی

همچنین یکی از شاخص‌های تأیید روابط در مدل ساختاری معنادار بودن ضرایب مسیر است. معناداری ضرایب مسیر مکمل بزرگی و جهت علامت ضریب بتای مدل است. چنان‌که مقدار به‌دست‌آمده بالای حداقل آماره در سطح مورد اطمینان در نظر گرفته شده باشد، آن رابطه یا فرضیه تأیید می‌شود. در سطح معناداری ۹۰، ۹۵ و ۹۹ درصد این مقدار به ترتیب با حداقل آماره  $t$  برابر ۱/۶۴، ۱/۹۶ و ۲/۵۸ مقایسه می‌شود (تصویر شماره ۳).

در ادامه به منظور بررسی معناداری نقش واسطه‌ای الگوهای ارتباطی در بین متغیرهای تمایز یافتگی خود و رضایت جنسی از

وابسته از روی متغیرهای مستقل است. بر اساس نتایج تصویر شماره ۱ مقدار ضریب تعیین رضایت جنسی در حالت بدون حضور متغیر میانجی برابر با ۰/۷۸۸ است که نشان می‌دهد بدون در نظر گرفتن سایر متغیرها، تمایز یافتگی خود به تنهایی قادر به تبیین ۷۸ درصد از تغییرات رضایت جنسی است.

نتایج شاخص ضریب تعیین در حالتی که متغیر واسطه‌ای الگوهای ارتباطی وارد مدل شد، در تصویر شماره ۲ نشان داده شده است. بر اساس نتایج این آزمون تمایز یافتگی خود با حضور متغیر واسطه‌ای الگوهای ارتباطی نیز قادر به تبیین ۸۶ درصد از تغییرات رضایت جنسی است.

تصویر ۳. شاخص  $t$  برای بررسی ضرایب معناداری مسیرها

جدول ۴. نتایج آزمون سوبل در مورد نقش میانجی الگوهای ارتباطی

معنی‌داری	آماره سوبل	SEB	SEA	B	A
۰/۰۰۱	۱۸/۶۶۳	۰/۰۳۸	۰/۰۰۳	۰/۵۲	۰/۹۱۱

### مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران

آزمون سوبل<sup>۱۸</sup> استفاده شد.

ارتباط مثبت و معنی‌داری بین ناامیدی زناشویی زوجین و عوامل مختلفی از جمله الگوهای ارتباطی، شخصیت، تمایز یافتگی خود و خودکارآمدی در پرستاران وجود دارد [۱۹]. استیون و همکاران در پژوهش دیگری، نشان دادند رابطه متقابلی بین عملکرد جنسی با تمایز یافتگی خود و نوع الگوهای ارتباطی زوجین وجود دارد [۱]. در تبیین نتایج یافته‌های مطالعه حاضر، می‌توان این‌گونه استنباط کرد که پژوهشگران بسیاری معتقدند عوامل گوناگونی در سطوح فرد، خانواده و جامعه به تفکیک و نیز در تعامل با یکدیگر می‌توانند بر رضایت جنسی زوجین تأثیرگذار باشند، ولی از این میان نقش الگوهای ارتباطی و تمایز یافتگی خود برجسته‌تر است [۲۰].

طبق نظر بوئن سطح تمایز یافتگی فرد از همان ابتدا از خانواده اصلی رشد می‌کند و به شدت تحت تأثیر پویایی‌ها و تعاملات بین اعضای خانواده قرار دارد و در زندگی آینده فرد تأثیر جدی می‌گذارد. متأسفانه بسیاری از زوجین به دلیل امتزاج شدیدی که با خانواده مبدأ خود دارند، این مجال و اجازه را به آن‌ها می‌دهند که از همان روزهای اول زندگی مشترکشان در زندگی زناشویی آن‌ها دخالت کنند؛ به طوری که هرچه امتزاج فرد با خانواده مبدأ بیشتر باشد احتمال وجود اضطراب، بی‌ثباتی، ناسازگاری و تعارضات بین زوجین در اکثر ابعاد زندگی زناشویی‌شان به‌ویژه در زمینه رابطه و رضایت جنسی بیشتر خواهد شد [۲۱]. تمایز یافتگی تا حد زیادی به نوع الگوهای ارتباطی فرد با اعضای خانواده اصلی مربوط می‌شود که این الگوها بر اساس رمزگردانی و رمزگشایی پیام‌هایی که بین افراد خانواده رد و بدل می‌شود شکل گرفته و در نحوه به‌کارگیری داده‌ها در تعاملات آینده فرد مورد استفاده قرار می‌گیرد [۲۲]. بدین مفهوم که این الگوها و مهارت‌های ارتباطی در رابطه با اکثر امورات زندگی، همچنین در بهبود فضای روانی خانواده و به‌ویژه در زمینه فعالیت و رضایت جنسی و زناشویی می‌تواند تأثیرگذار و کارآمد باشد [۲۳]. به عبارت دیگری، الگوهای ارتباطی مؤثر بین زوجین پیش‌بینی‌کننده قوی رابطه جنسی رضایت‌بخش و بالتبع رضایت زناشویی است و در مقابل الگوهای ارتباطی نامؤثر از جمله اجتناب و کناره‌گیری بین زوجین سطح عملکرد و رضایت جنسی آن‌ها را کاهش می‌دهد [۲۴]. بنابراین می‌توان در یک بررسی اجمالی و کلی بدین‌گونه تبیین کرد که خانواده‌های غیرسالم به دلیل نقص در الگوهای ارتباطی خود در تعاملات درونی بین اعضا با مشکلاتی جدی روبه‌رو می‌شوند که این مشکلات موجب گفت و شنود محدود بین آن‌ها شده و در نتیجه می‌تواند بر رابطه و رضایت جنسی زوجین

در ادامه و با حضور متغیر میانجی الگوهای ارتباطی در تأثیر تمایز یافتگی خود بر رضایت جنسی مقدار آماره سوبل آزمون برابر با ۱۸/۶۶۳ بود که در سطح اطمینان ۹۹ درصد، معنادار گزارش شد ( $P \leq 0/01$ ). بر این اساس می‌توان این‌طور نتیجه گرفت که متغیر الگوهای ارتباطی در تأثیر بین تمایز یافتگی خود بر رضایت جنسی، نقش میانجی دارد. از دیگر سو از آنجا که تأثیر تمایز یافتگی خود بر رضایت جنسی هم به صورت مستقل و هم با حضور متغیر میانجی الگوهای ارتباطی معنادار گزارش شد، می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که متغیر الگوهای ارتباطی یک متغیر واسطه‌ای، نسبی است و نقش مطلق ندارد.

### بحث

یافته‌های این پژوهش نشان داده است که در بررسی معناداری نقش واسطه‌ای الگوهای ارتباطی در رابطه بین تمایز یافتگی خود و رضایت جنسی مقدار آماره آزمون سوبل برابر با ۱۸/۶۶۳ است ( $P \leq 0/01$ ). بر این اساس می‌توان این‌طور نتیجه گرفت که متغیر الگوهای ارتباطی در تأثیر بین تمایز یافتگی خود بر رضایت جنسی می‌تواند نقش میانجی مثبت و معنی‌داری ایفا کند و از سوی دیگر نیز تأثیر تمایز یافتگی خود بر رضایت جنسی هم به صورت مستقل و هم با حضور متغیر میانجی الگوهای ارتباطی مثبت و معنادار و دارای دو جهت است؛ بدین‌گونه که با افزایش نمرات افراد در تمایز یافتگی خود، نمرات آن‌ها در متغیر الگوهای ارتباطی نیز به‌مراتب افزایش می‌یابد و به دنبال این افزایش نمرات رضایت جنسی هم افزایش می‌یابد و این اثر معنی‌دار است. در مورد نتیجه این پژوهش هم در برخی از تحقیقات داخلی و خارجی نتایج همسو و هم‌گرا با نتایج این مقاله به دست آمده است که این امر نیز می‌تواند به افزایش اعتبار این تحقیق بیفزاید. از جمله در داخل کشور بنی‌اسدی و همکاران در پژوهش خود اهمیت رضایت جنسی در تبیین الگوهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض زوجها را نشان دادند [۱۷]. حسینیان و همکاران نیز در تحقیق خود نشان دادند که نوع الگوهای ارتباطی زوجین و میزان رضایت جنسی آن‌ها می‌تواند تعیین‌کننده گرایش یا عدم گرایش زوجین به سمت طلاق باشند [۱۸].

همچنین در رابطه با تحقیقات انجام‌گرفته در خارج کشور آرینتوس و همکاران در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که

18. Sobel test

مجریان، مسئولان و سازمان‌های ذی‌صلاح همچون سازمان نظام روانشناسی و مشاوره<sup>۱۹</sup>، مراکز مشاوره بهزیستی<sup>۲۰</sup>، بهداشت و درمان، دادگاه‌های خانواده و متخصصین در جهت شناسایی زوجینی که مشکلات و تعارضات جنسی دارند و از رابطه و رضایت جنسی سطح پایین‌دارند و حتی در آستانه طلاق هستند، به کار بست تا برنامه ریزی و مداخلات روان‌شناختی و مشاوره‌ای مقتضی جهت بهبود و ارتقای رضایت جنسی آن‌ها انجام گیرد.

با توجه به مسائل و ملاحظات فرهنگی<sup>۲۱</sup>، اجتماعی و زناشویی، جامعه مورد پژوهش در خصوص بحث و سؤال کردن در مورد مسائل جنسی مقاومت و واکنش‌های منفی بسیاری - چه در زمان انتخاب نمونه و چه در نحوه پاسخ‌دهی به سؤالات پرسش‌نامه‌ها که در مورد رابطه و رضایت جنسی بودند - نشان می‌دادند. به عبارت دیگر، بعضی از زوجین حاضر به همکاری در راستای مسائل و رابطه جنسی خود نبودند و یا از پاسخ دادن به برخی از سؤالات که در زمینه رابطه جنسی بودند به گونه‌ای امتناع می‌کردند. با توجه به عدم توانایی پژوهشگر در کنترل تمامی متغیرهای جمعیت‌شناختی، تعمیم نتایج با محدودیت مواجه است.

استفاده از مقیاس خودگزارشی برای سنجش متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر بود که احتمال دارد بعضی از آزمودنی‌ها تمعداً یا سهواً به جای گزارش واقعی و معتبری از سطح تمایز یافتگی خود، نوع الگوهای ارتباطی و روابط جنسی خود با همسرانشان، به دلایل مختلفی (از جمله ملاحظات فرهنگی، اجتماعی و زناشویی) سعی بر ایده‌آل جلوه دادن خود در پاسخ به مقیاس‌ها کرده باشند که این عامل می‌تواند منجر به سوگیری پاسخ آزمودنی‌ها شود.

همچنین با توجه به اینکه شرکت‌کنندگان اجازه داشتند هر زمان به هر دلیلی که مایل بودند از پژوهش خارج شوند، سی نفر از آزمون‌شوندگان در حین تکمیل پرسش‌نامه‌ها از پژوهش حاضر انصراف دادند و دوازده نفر نیز پرسش‌نامه‌ها را ناقص پر کردند که ما با توجه به اختصاصی بودن پرسش‌نامه‌های پژوهش (مسائل جنسی) از قبل پنجاه نفر از زوجین را برای چنین موقعیت‌هایی به عنوان افراد ذخیره آماده کرده بودیم که برای شرکت در پژوهش اعلام رضایت کرده بودند و به اندازه کافی نیز در این راستا راهنمایی و توجیه شده بودند و از آن‌ها در شرایط مذکور استفاده کردیم؛ بنابراین تعمیم نتایج حاصل به سایر جوامع بهتر است با احتیاط صورت گیرد.

۱. از آنجایی که رضایت جنسی و عوامل مؤثر بر آن به جهت تأثیری که در روابط بین زوجین دارد، از اهمیت و ارزش زیادی برخوردار است و با توجه به اهمیت روزافزون موضوع و

تأثیر منفی داشته باشد، در مقابل در خانواده‌های سالم کفایت الگوهای ارتباطی متنوع و مؤثر زمینه و شرایط مطلوبی را برای تأمین و اجابت احساس‌ها و نیازهای جنسی فراهم می‌کند که موجب تسهیل ابراز خود، افکار و احساسات و در نتیجه منجر به بهبود و ارتقای رابطه جنسی رضایت‌بخش در زوجین می‌شود [۲۵]. از این رو به نظر می‌رسد از یکسو عدم تمایز یافتگی خود در هریک از زوجین و از سوی دیگر استفاده زوجین از الگوهای ارتباطی غیرمؤثر در روابط بین خود می‌تواند به یقین، درک و فهم صحیح زوجین را در زمینه احساس‌ها و نیازهای جنسی یکدیگر کاهش داده و سطح عملکرد و رضایت جنسی آن‌ها را پایین بیاورد؛ تا جایی که زوجین در ارضای نیازهای جنسی خود و یکدیگر ناتوان شده و این را می‌توان به عنوان تعارضات جنسی زوجین قلمداد کرد. در صورتی که این مشکل به شیوه‌ای علمی و اساسی درمان نشود، می‌تواند باعث طلاق زوجین شود. بنابراین می‌توان در یک نگاه جامع با توجه به نتایج یافته پژوهش حاضر، این گونه نتیجه گرفت که الگوهای ارتباطی به عنوان متغیر میانجی در رابطه بین تمایز یافتگی خود و رضایت جنسی می‌تواند اثر غیرمستقیم کارآمد، معنی‌دار و مثبتی داشته باشد.

## نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشانگر این است که بین تمایز یافتگی خود و رضایت جنسی با واسطه‌گری الگوهای ارتباطی رابطه معناداری وجود دارد؛ به طوری که با افزایش نمرات افراد در متغیر تمایز یافتگی خود، نمرات آن‌ها در متغیر الگوهای ارتباطی افزایش و سپس نمرات رضایت جنسی هم افزایش می‌یابد که با یک نگاه جامع و بررسی اجمالی از ماهیت و یافته‌های این مطالعه می‌توان این گونه از آن نتیجه‌گیری کرد که در تحقیقات گذشته روابط بین متغیرهای پژوهش فعلی به صورت مجزا به خوبی مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. به عبارت دیگری، هیچ پژوهش یکپارچه‌نگری که روابط این متغیرها را در قالب یک رویکرد جامع‌نگر مورد بررسی قرار دهد، وجود نداشت. به این علت بود که پژوهش فعلی گامی مهم در جهت ارائه یک رویکرد منسجم از روابط درونی بین متغیر تمایز یافتگی خود به عنوان متغیر مستقل و متغیر الگوهای ارتباطی به عنوان متغیر میانجی و نیز متغیر رضایت جنسی به عنوان متغیر وابسته است؛ بنابراین در مورد این ادعا، نتایج پژوهش فعلی گواهی بر تأیید معنی‌داری روابط بین متغیرهای آن‌هاست که در واقع، خلأ پژوهش‌های گذشته را ندارد و می‌توان از آن را یک رویکرد تبیین‌کننده جدید برای بررسی روابط درونی بین متغیرهای پژوهش فعلی قلمداد کرد و از سوی دیگر با توجه به نتایج یافته‌ها در پژوهش حاضر می‌توان گفت در یک ازدواج موفق، رابطه رضایت‌بخش جنسی هم می‌تواند به عنوان یکی از عوامل مؤثر و مهم باعث تداوم و بقای ازدواج‌ها شود و هم می‌تواند در بهبود و ارتقای ارتباط متقابل مؤثر مابین زوجین نقش مثبت و کارآمدی را ایفا کند.

بنابراین، نتایج این تحقیق را می‌توان به وسیله کارشناسان،

19. Organization of psychology and counseling

20. Welfare counseling centers

21. Cultural considerations

نیاز خانواده‌ها و به‌ویژه زوجها به صمیمیت، تفاهم و سازگاری و همچنین کاهش تعارضات جنسی و زناشویی و لزوم پایین آمدن آمار بالای پدیده خانمان‌سوز طلاق، آموزش آن در قالب دوره‌های تخصصی به زوجین می‌تواند نتایج سودمندی در بهبود صمیمیت جنسی و زناشویی در هر دوره‌ای از زندگی جنسی آنان داشته باشد.

۲. با توجه به نقش الگوهای ارتباطی در رضایت جنسی پیشنهاد می‌شود آموزش‌های لازم در قالب دوره‌ها یا کارگاه‌های مرتبط به زوجها ارائه شود.

۳. با توجه به نتایج، پیشنهاد می‌شود، به وسیله سازمان‌های مربوطه و ذی‌صلاح همچون سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره، بهزیستی، بهداشت و درمان و دادگستری در جهت شناسایی و درمان زوجینی که تعارضات و نارضایتی جنسی دارند و صمیمیت جنسی پایینی دارند، متناسب با شرایط و مشکلات موجود، مداخلات روان‌شناختی و مشاوره‌ای لازم جهت ارتقای رضایت جنسی آن‌ها انجام گیرد.

## ملاحظات اخلاقی

### پیروی از اصول اخلاق پژوهش

همه اصول اخلاقی در این مقاله رعایت شده است (کد اخلاق IR.MUK.REC.1398.066). شرکت‌کنندگان اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند، از پژوهش خارج شوند. همچنین همه شرکت‌کنندگان در جریان روند پژوهش بودند و اطلاعات آن‌ها محرمانه نگه داشته شد.

### حامی مالی

این مقاله از رساله دکترای نویسنده اول در گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان استخراج شده است و هیچ‌گونه حامی مالی ندارد.

### مشارکت نویسندگان

مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، تحلیل و تحقیق و بررسی: تمام نویسندگان؛ نگارش پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی‌سازی متن: حسین مام صالحی و امید مرادی؛ نظارت و مدیریت پروژه: امید مرادی.

### تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع چه در زمان پژوهش و چه در زمان تدوین این مقاله در بین نویسندگان آن وجود نداشته است.

## References

- [1] Mam Salehi H, Moradi O, Arefi M, Yar Ahmadi Y. [The relationship between sex schemas and sexual satisfaction of couples: The mediating role of communication patterns (Persian)]. *Journal of Health and Care*. 2019; 21 (3):242-251. <http://hcjournal.arums.ac.ir/article-1-1079-en.html>
- [2] Shafiabadi A, Nubuccinrace H, Delaware A, Darrini M. [The effectiveness of planar therapy on increasing women's sexual satisfaction (Persian)]. *Journal of Educational Management*. 2013; 3(15):33-42. [https://jeaq.riau.ac.ir/article\\_534\\_b42bada3511fe-36abc01d40c3ad55557.pdf](https://jeaq.riau.ac.ir/article_534_b42bada3511fe-36abc01d40c3ad55557.pdf)
- [3] Lee T, Sun G, Chao S. Investigating the Impact of Infertility on Marital and Sexual Satisfaction between Couples in Taiwan. *Journal of Human and Marital Relations*. 2015; 16(8):1762-67.
- [4] Moradi Oregani I. [Relationship between sexual schemas with sexual satisfaction and marital adjustment in married cultures in Falavarjan (Persian)] [MA. thesis]. Isfahan: University of Isfahan; 2012. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/4124ddd3bbc75b7770b5fff6be983d5>
- [5] Matza LS, Revicki DA, Davidson JR, Stewart JW. Depression with atypical features in the National Comorbidity Survey: Classification, description, and consequences. *Archives of General Psychiatry*. 2003; 60(8):817-26. [DOI: 10.1001/archpsyc.60.8.817]
- [6] Christensen A, Shenk JL. Communication, conflict, and psychological distance in nondistressed, clinic, and divorcing couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 1991; 59(3):458. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.59.3.458>
- [7] Gottman JM, Levenson RW. The timing of divorce: Predicting when a couple will divorce over a 14-year period. *Journal of Marriage and Family*. 2000; 62(3):737-45. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00737.x>
- [8] Bowen MD. *Therapeutic family at clinical hospital*. New York: Aronson; 2005.
- [9] Skowron EA. The role of differentiation of self in marital adjustment. *Journal of Counseling Psychology*. 2000; 47(2):229. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.47.2.229>
- [10] Goldenberg E, Goldenberg H. *Family therapy* [H. Shahi Browati, R. Hamid, S. Naqshbandi, E. Arjomand, Persian trans]. First, Tehran: Ravan Publishing; 2000.
- [11] Mazer MJ. A creates the credibility of identifying and solidifying one's own tendencies. [PhD. dissertation]. Birmingham: University of Aston; 2011.
- [12] Bolhari J, Ramezanzadeh F, Abedinia N, Naghizadeh M, Pahlavani H, Saberi S. [To explore identifying the influencing factors of divorce in Tehran (Persian)]. *Iranian Journal of Epidemiology*. 2012; 8(1):83-93. [https://irje.tums.ac.ir/browse.php?a\\_code=A-10-25-23&sid=1&slc\\_lang=fa](https://irje.tums.ac.ir/browse.php?a_code=A-10-25-23&sid=1&slc_lang=fa)
- [13] Bahrami N, Yaghoobzadeh A, Sharif Nia H, Soliemani MA, Haghdoost AA. [Psychometric properties of the Persian version of Larson's Sexual Satisfaction Questionnaire in a sample of Iranian infertile couples (Persian)]. *Iranian Journal of Epidemiology* 2016; 12(2):18-31. <https://irje.tums.ac.ir/article-1-5513-fa.pdf>
- [14] Skowron EA, Schmitt T A. Assessing interpersonal fusion: Reliability and validity of a new DSI Fusion with Others subscale. *Journal of Marital and Family Therapy*. 2003; 29(2):209-22. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2003.tb01201.x>
- [15] Skowron EA, Schmitt TA. Interpersonal fusion evaluation: Reliability and validity of new fusion with others. *Marriage and Family Therapy Journal*. 2003; 29: 209-222. [DOI:10.1111/j.1752-0606.2003.tb01201.x] [PMID]
- [16] Babaie Z, Keshvari M, Zamani A. Investigating the relationship between watching satellite channels and intimacy and marital satisfaction of couples in Isfahan, Iran, in 2014. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*. 2016; 21(6):562. [PMCID] [PMID]
- [17] Samadzadeh M, Shaieri MR, Javidi N. Communication Patterns Questionnaire: The reliability and validity. *Journal of Family Counseling and Psychotherapy*. 3(1):9124-150. [http://fcp.uok.ac.ir/article\\_9782.html](http://fcp.uok.ac.ir/article_9782.html)
- [18] Rezaeian H, Massumy S, Hosseini S. [The study and comparison self-differentiation, communication patterns, and sexual satisfaction in divorce-applicant and normal couples (Persian)]. *Biannual Journal of Applied Counseling*. 2017; 7(2):17-32. [https://jac.scu.ac.ir/article\\_13352\\_c69fc053bb404cbb6fd7e-15b06a3d976.pdf](https://jac.scu.ac.ir/article_13352_c69fc053bb404cbb6fd7e-15b06a3d976.pdf)
- [19] Pop MV, Rusu AS. Couple Relationship and Parent-Child Relationship Quality: Factors Relevant to Parent-Child Communication on Sexuality in Romania. *Journal of Clinical Medicine*. 2019; 8(3):386. <https://www.mdpi.com/2077-0383/8/3/386>
- [20] Tavakol Z, Nikbakht Nasrabadi A, Behboodi Moghadam Z, Salehiniya H, Rezaei E. A review of the factors associated with marital satisfaction. *Galen Medical Journal*. 2017; 6(3). <https://www.gmj.ir/index.php/gmj/article/view/641/html>
- [21] Bowen MD. *Therapeutic family at clinical hospital*. New York: Aronson; 1978.
- [22] Goldenberg H. *Family therapy*. California: Colecafe Publishing; 2003.
- [23] Jeffrey U, Janet K, Marjorie W. *Communication problems and couples conflicts*. Tehran: Arjomand Publication; 2007.
- [24] Smith A. *The choice theory*. Tehran: Publications of Rasa Cultural Services Institute; 2006.
- [25] Fournier B, Brassard A, Shaver PR. Adult attachment and male aggression in couple relationships: The demand-withdraw communication pattern and relationship satisfaction as mediators. *Journal of Interpersonal Violence*. 2011; 26(10):1982-2003. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20587474/>

This Page Intentionally Left Blank

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی